

T.B.M.M.

İYİ PARTİ

GRUP BAŞKANLIĞI

Tarih : 13.11.2026
Sayı : 614

10/3601

Erhan USTA

İYİ Parti Samsun Milletvekili
Ekonomi ve Kalkınma Politikaları Başkanı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Anayasa'nın 73. maddesinde "Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır" hükmü yer almaktadır. Ancak uygulamaya bakıldığında vergi yükünün kurumların ve işletmelerden ziyade sade vatandaşın ve ücretli çalışanların üzerine yıkıldığı görülmektedir. Bu adaletsiz yük dağılımında rol oynayan mekanizmalardan birisi de vergi uzlaşma müessesesidir. Vergi idaresi ile mükellef arasında ortaya çıkan uyuşmazlıkların yargı mercilerine intikal etmeden idari aşamada çözülmesini amaçlayan uygulama, zamanla suiistimale açık hale gelmiştir. Bilhassa tarhiyat öncesi uzlaşma yoluyla yüksek tutarda vergiden vazgeçildiği görülmektedir. 2024 yılında getirilen bir yasal düzenlemeyle verginin aslı uzlaşma kapsamı dışına alınmıştır. Vergi yükünün adaletsiz dağılımı, bütçedeki tasarruf ihtiyacı ve uygulamadaki suiistimler göz önünde bulundurulduğunda konunun derinlemesine incelenmesi zaruret haline gelmiştir. Konunun tüm boyutlarıyla araştırılarak, sorunların çözümüne yönelik alınabilecek tedbirlerin ve yapılabilecek düzenlemelerin belirlenmesi amacıyla, Anayasa'nın 98. ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Erhan USTA

İYİ Parti Samsun Milletvekili
Ekonomi ve Kalkınma Politikaları Başkanı

Türkiye'de vergi uzlaşma müessesesi, vergi idaresi ile mükellef arasında ortaya çıkan uyuşmazlıkların yargı mercilerine intikal etmeden idari aşamada çözülmesini amaçlayan alternatif uyuşmazlık çözüm mekanizmaları arasında yer almaktadır. Müessese ilk olarak tarhiyat sonrası uzlaşma şeklinde tasarlanmış, sonrasında tarhiyat öncesi uzlaşma uygulamaya dahil edilmiştir.

Uzlaşma, idarenin düzenlediği vergi ve ceza tarhiyatlarının mükellef tarafından kısmen veya tamamen kabul edilmediği durumlarda, tarafların bir idari komisyon nezdinde bir araya gelerek tarh edilen verginin miktarı ve özellikle vergi cezalarının tutarı üzerinde müzakere

Erhan USTA
İYİ Parti Samsun Milletvekili
Ekonomi ve Kalkınma Politikaları Başkanı

etmeleri esasına dayanmaktadır. Uzlaşmanın sağlanması hâlinde, ortaya çıkan tutar kesin ve bağlayıcı nitelik kazanmakta; ihtilaf yargıya taşınmadan idari aşamada çözülmektedir.

Müessesenin ortaya çıkmasını sağlayan nedenler hatırlanacak olursa; vergi yargısının iş yükünün azaltılması ve anlaşmazlıkların hızlı şekilde çözümlenerek hem mükellef hem de idare için mali öngörülebilirliğin sağlanması öne çıkmaktadır. Ancak uygulamanın geldiği son nokta, birçok tartışmanın odak noktası olmuştur. Uzlaşma müzakereleri “ceza pazarlığı” olarak algılanmaya başlamış ve bu durum vergi adaletine ilişkin kaygılar doğurmuştur. Komisyonlar arasındaki uygulama farklılıkları, müessesenin standartlaşmasının, şeffaflık ve hesap verebilirliğin önüne geçmektedir. Uzlaşmanın çok sık başvurulmuş bir yol hâline gelmesi de bir çözüm yolu olarak tasarlanan sistemin, sorunun kendisi haline geldiğini, mükelleflerin gözünde “nasıl olsa uzlaşılır” algısı yaratarak vergiye gönüllü uyumu zayıflattığını göstermektedir. Bunlara ilave olarak, uzlaşma kararlarının gerekçelendirme düzeyi ve şeffaflığına ilişkin kamuoyuyla paylaşılan bilgilerin çok sınırlı olması, böylesi önemli bir konuda suiistimal ihtimalini artırmaktadır.

Uluslararası uygulamalarla karşılaştırıldığında, Türkiye’deki uzlaşma müessesesinin; uygulamanın hedeflerine ulaşmanın ötesinde bir esneklik sağladığı kanaati oluşmaktadır.

ABD’de Internal Revenue Service (IRS) (ABD Gelir İdaresi) tarafından uygulanan Uzlaşma Teklifi (OIC) programı, mükellefin vergi borcunu mali durumuna göre yeniden yapılandırmaya odaklanmakta; ancak Türkiye’den farklı olarak ceza pazarlığına dayanan esnek bir çerçeve sunmamaktadır. İngiltere’de HMRC Alternatif Uyuşmazlık Çözümü (ADR) sistemi, mükellef ile idare arasında arabuluculuk benzeri bir süreç işletmekte ve çözüm üretmektedir. Kanada Gelir İdaresi’nin uyuşmazlık çözüm süreçleri de arabuluculuk ve müzakere temelli uygulamalara dayanmaktadır. Almanya’da vergi usul mevzuatı ADR mekanizmalarına sınırlı yer vermekte; idare-mükellef görüşmeleri daha çok idarenin takdir yetkisi çerçevesinde gerçekleşmektedir. Uluslararası literatürde Türkiye’deki uzlaşma mekanizmasının, özellikle cezalar üzerinde geniş indirim ve müzakere imkânı tanınması nedeniyle birçok OECD ülkesine kıyasla daha esnek bir yapı sunduğu ifade edilmektedir. OECD’nin vergi idaresi karşılaştırmalı raporlarında, Türkiye’nin uzlaşma uygulaması “yüksek esneklik içeren alternatif uyuşmazlık çözüm yolu” olarak sınıflandırılmaktadır.

Gelir İdaresi Başkanlığı Faaliyet Raporlarında yayımlanan uzlaşma rakamları incelendiğinde vazgeçilen verginin önemli büyüklüklere ulaştığı görülmektedir.

Erhan USTA
İYİ Parti Samsun Milletvekili
Ekonomi ve Kalkınma Politikaları Başkanı

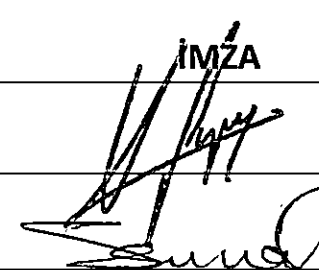
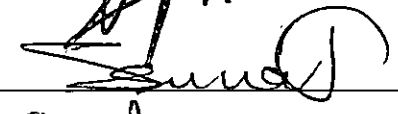
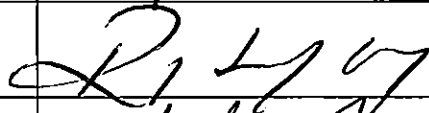
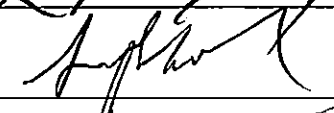
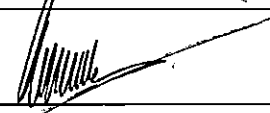
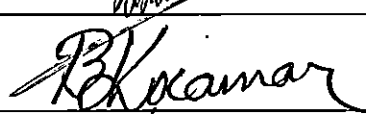
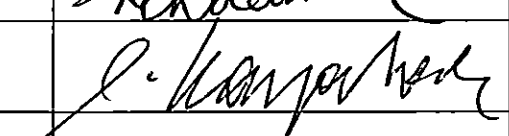
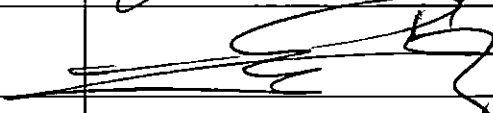
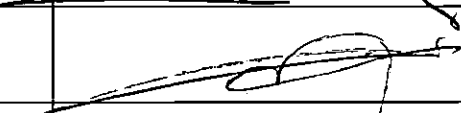
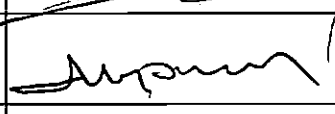
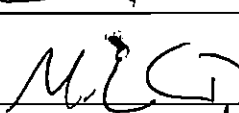
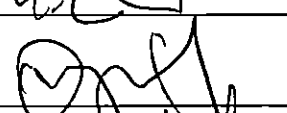
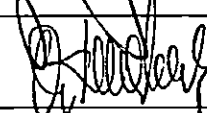
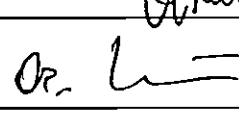
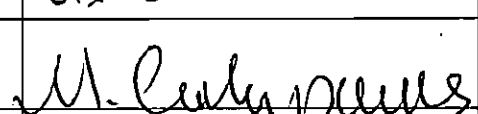
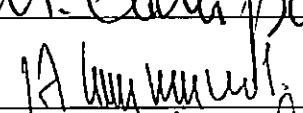
MERKEZİ UZLAŞMA KOMİSYONU*					
	2020	2021	2022	2023	2024
Başvuru Sayısı	23	4	10	8	25
Uzlaşım Dosya Sayısı	15	1	6	3	15
Uzlaşımamayan Dosya Sayısı	8	3	4	5	10
Uzlaşma Başvurusuna Konu Olan Vergi Tutarı	928.312.501	69.364.649	98.153.299	199.654.257	1.168.747.265
Uzlaşımamayan Vergi Tutarı	442.424.528	39.435.267	42.851.355	199.654.257	800.603.760
Uzlaşmaya Konu Olan Vergi	485.887.973	29.929.381	55.301.945	-	368.143.505
Uzlaşma Sonucu Vergi Tutarı	281.055.200	5.985.876	9.317.937	-	75.048.722
Uzlaşma Başvurusuna Konu Olan Vergi Ziyai Cezası Tutarı	1.202.938.555	93.485.817	163.735.652	291.607.521	1.501.880.061
Uzlaşımamayan Vergi Ziyai Cezası Tutarı	493.617.450	48.591.744	53.724.339	232.827.608	665.453.103
Uzlaşmaya Konu Olan Vergi Ziyai Cezası Tutarı	709.321.105	44.894.072	110.011.314	58.779.913	836.426.957
Uzlaşma Sonucu Vergi Ziyai Cezası Tutarı	36.432.927	0	3.000.000	2.170.000	50.177.937
Uzlaşma Başvurusuna Konu Olan Özel Usulsüzlük Cezası Tutarı**			-	110.000	49.331.942
Uzlaşımamayan Özel Usulsüzlük Cezası Tutarı**			-	110.000	1.939.742
Uzlaşmaya Konu Olan Özel Usulsüzlük Cezası Tutarı**			-	-	47.392.200
Uzlaşma Sonucu Özel Usulsüzlük Cezası Tutarı**			-	-	7.080.330

Uzlaşmaya sonucu vergi tutarı / uzlaşmaya konu olan vergi oranı yıllar itibarıyla önemli değişiklik göstermektedir. 2020 yılında uzlaşmaya konu olan verginin %42'si kesinleşirken sonraki yıllarda bu oran %20-%17 düzeyinde gerçekleşmiştir. Vergi cezalarında vazgeçilen tutar çok daha fazladır. Cezaların %2 ila %7'si kesinleşmekte, geri kalanından vazgeçilmektedir.

Bu konuda bir suiistimal de hükümet yetkililerince yapılmaktadır. Vatandaş ağır vergi yükü altında ezilirken, özellikle büyük şirketlerin vergilerinin "silindiği" iddiaları sıkça kamuoyuna yansımaktadır. Hükümet yetkilileri ise bu iddiaları "verginin aslının silinmesi asla mümkün değildir." diyerek yanıtlamaktadırlar. Aslı silinemeyen vergi ise bu sistemde uzlaşma sonrası tarh edilen, kesinleştirilen vergilerdir. Kamuoyuna yansıyan "verginin silinmesi" durumu uzlaşma sürecinde yaşanmakta, uzlaşma sonrası kesinleşen vergiye dokunulmamaktadır. Süreçteki bu aksamalara ısrarla dikkat çekmemiz sonucunda 2024 yılı Temmuz ayında yapılan bir düzenleme ile verginin aslı da uzlaşma kapsamı dışına çıkarılmıştır. Atılan bu adım olumlu olmakla beraber, sistemde düzeltilmesi gereken sıkıntılar hâlâ mevcuttur.

Bu bağlamda vergi uzlaşma müessesesinin; vergi adaleti, standartlaşma ve mükellef davranışları üzerindeki etkileri başta olmak üzere her boyutuyla araştırılması, uygulamanın bugüne kadarki sonuçlarının detaylı şekilde ortaya konulması, sonuçların uygulamayı hayata geçirirken istenen amaçları karşılayıp karşılamadığının incelenmesi ve iyileştirme alanlarının tespiti amacıyla Anayasa'nın 98 inci maddesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri gereğince bir Meclis araştırması açılması her bakımdan yararlı olacaktır.

MİLLETVEKİLİ İMZA ÇİZELGESİ

ADI VE SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
Uğur POYRAZ	ANTALYA	
Şerol Suraç	Manisa	
Turan Yıldız	Aksaray	
Rıdvan Uç	Çankaya	
Adnan Şefik Çirkin	Hatay	
Mehmet Murat GÜRBAN	Gaziantep	
Buhanettin Karamaz	Mersin	
İstifiller Kayalar	Yozgat	
Mehmet Atakan	Edirne	
Y. Selçuk Türkoglu	Bursa	
Selcan Tasci	Tekirdağ	
Hüsnü Kırkan	İzmir	
Medi Ergün	Muğla	
Yasin Öztürk	Denizli	
Ömer Karabıç	Aydın	
Ayhan TÜRKER TAŞ	Adana	
M. Cihan Paçacı	İstanbul	
A. Ferit Dababani	Ankara	
Yavuz Aydın	Trabzon	